

Oseltvaren på verdensarvlisten

Oseltvaren er allerede kåret til Norges nasjonalbåt. Høsten 2016 kom det ut et gedigent praktverk om den tradisjonsrike vestlandsbåten. Og på tampen av året kom gladmeldingen; Oseltvaretradisjonen fikk plass på Unescos verdensarvliste.

TEKST OG FOTO:
TROND J. HANSEN

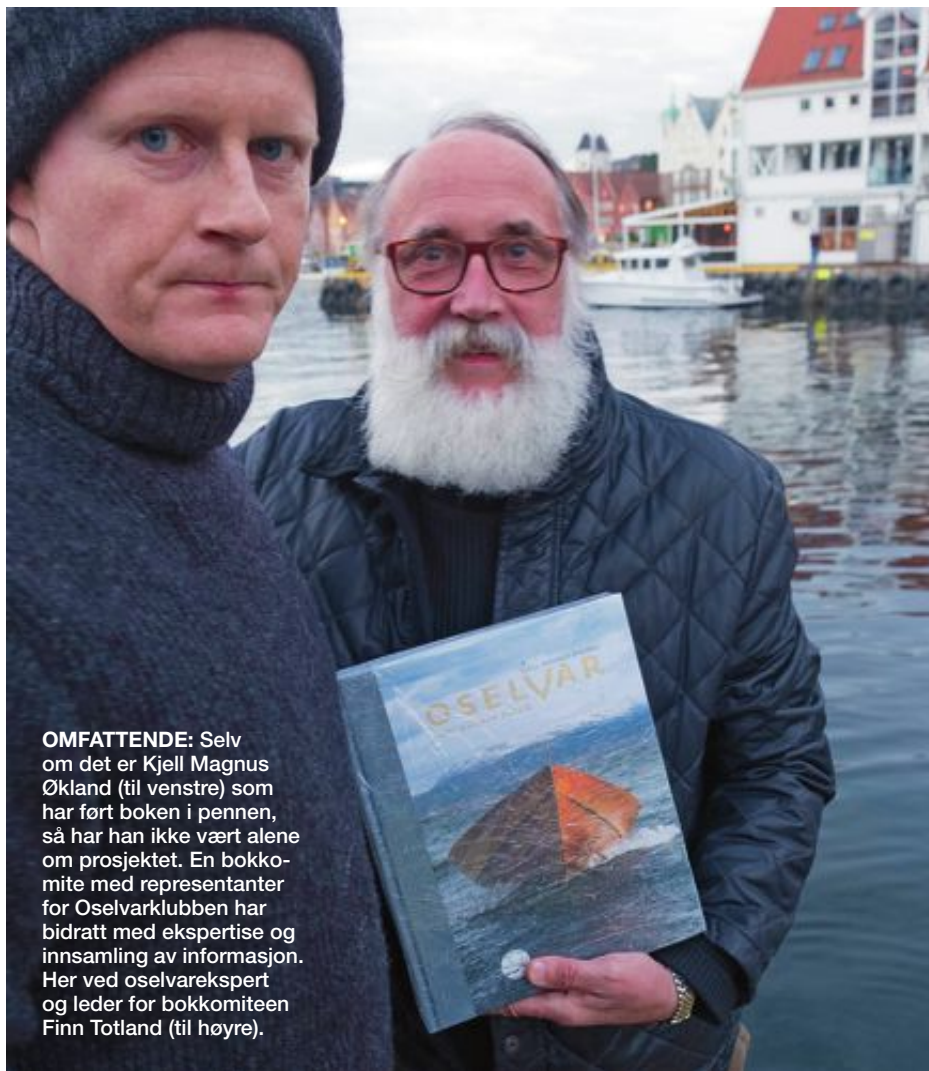
Oseltvaren er en typisk båt fra distriktene rundt Bergen, og det er her de aller fleste båtene finnes. Det er en båt med lange tradisjoner – både som bruksbåt og som regattabåt innen seiling – og kapproing. Som seilbåt er klassen den eldste gjenværende i Norge, og Oseltvaren er, sammen med Kragerøterna, våre eneste nasjonale båttyper. Kjell Magnus Økland er oseltvarentusiast og forfatteren av

REGATTASEILER: Forfatter Kjell Magnus Økland er aktiv bruker av Oselvaren, både når det gjelder roing og seiling. Her som rormann under Oselvar-NM på Tysnes.

BYMANN OG STRIL: Oselvaren er brukt både av bymann og stil. Fra distriktet kom de roende inn til Bergen med fisk. Men det var også mange byfolk som etter hvert brukte dem til seiling og roing.

OMFATTENDE: Selv om det er Kjell Magnus Økland (til venstre) som har ført boken i pennen, så har han ikke vært alene om prosjektet. En bokkomite med representanter for Oselvarklubben har bidratt med ekspertise og innsamling av informasjon. Her ved oselvarekspert og leder for bokkomiteen Finn Totland (til høyre).

praktboken "Oselvar – den levande båten". Kjell Magnus forteller gjerne historien bak Oselvaren og om seiling og roing med disse vakre, smekre båtene. - I den treborede småbåten ligger samlet erfaring fra mange generasjoner av båtbyggere og brukere, forteller Kjell Magnus. Båten skulle være god å ro, god å seile, myk nok, hard nok, sterk nok og lett nok. Med slike funksjonelle krav ble det også en vakker båt. I andre halvdel av 1700-tallet var det to svært dyktige båtbyggere, brødrene Lars og Jørn Tøsdal, som hadde naust i munningen av Oselven. Her bygget de sine ettertraktede båter, og etter stedet båtene ble skapt har farkostene siden båret navnet. Oselvaren var i lang tid svært etterspurt som bruksbåt – særlig i ytre strøk av Hordaland. Til langt ut på 1900-tallet var den rene folkebåten. Den ble enten rodd eller seilt, avhengig av vær og vind. - Det hadde aldri bodd folk langs kysten hadde det ikke vært for slike småbåter, sier oselvarentusiastene. Men med nye tider kom også nye båter. Osingene var lenge redd for at håndverket med å bygge oselvare skulle dø ut. Men i 1997 stod Oselvarverkstaden ferdig. Like etter flyttet de to eneste pensjonerte oselvar-byggerne i landet, Harald Dalland og Nils Olav Solbakken, inn i de nye lokalene, vakkert beliggende ved utløpet til Oselven. De erfarne båtbyggerne har lært opp nye generasjoner

med båtbyggere som jevnt og trutt skaper nye Oselvare. Nettopp arbeidet til Oselvarverkstaden er mye av grunnen til at Oselvaren fikk verdensarvstatus. Båttypen er etterspurt som aldri før. Og den blir neppe mindre etterspurt etter at den er kommet på UNESCO sin liste. Det var første gang nordisk tradisjon og håndverk fikk verdensarvstatus.

Det tok 12 år

Det har tatt Kjell Magnus Økland 12 år å lage boken. Men så er det også blitt litt av et praktverk, et epos om en båt som har betydd så uendelig mye for kystbefolkningen på Vestlandet. Det er 550 sider og nesten 3 kg informasjon om den tradisjonsrike trebåten. Det er både et oppslagsverk og godt lesestoff. Entusiastene vil få den informasjon de er på jakt etter, mens de som er opptatt av generell kulturliv får gode og spennende historier. Og en historieundervisning som tar deg tilbake til vikingtiden og til båter som fantes noen hundre år etter Kristi fødsel. Oselvartradisjonen går langt tilbake i tid og forfatteren tegner de historiske linjene på en interessant og spennende måte. Boken er delt inn i fem, med kapitler om alt fra byggekunst og historisk utvikling til kapitler om kappseiling og kapproing. Det er historier om dem som bygget båtene, og ikke minst om

Det hadde aldri bodd folk langs kysten hadde det ikke vært for slike småbåter

Oselvaren som bruksbåt. De siste 100 sidene av boken utgjør et komplett oppslagsverk med navn og data om båten. Mye er illustrert med skisser og tabeller. Det er også samlet hundrevis av nye og gamle bilder. Selv om det er Kjell Magnus som har ført boken i pennen, så har han ikke vært alene om prosjektet. En bokkomite med representanter for Oselvarklubben har bidratt med ekspertise og innsamling av informasjon.

Selv om det er en bok om Oselvaren, så er det mye mer. Boken forteller historien til dem som bodde på kysten, som var avhengig av robåten for å skaffe mat til familien. Men den forteller også om gleden ved å bruke en vakker og spenstig båt, om kapproing og kappseiling. Om en familiebåt til hygge og nytte. Dette er en bok som hører hjemme i bokhyllen til alle som er glad i kystkultur. Du behøver ikke å lese hele boken i ett. Kos deg med små historier og fine bilder.

Boken er gitt ut på Skald Forlag og koster kr 499,-.

B:M